Elisabeth Darj, docent, överläkare *(elisabeth.darj@kbh.uu.se)*

Karin Bondestam, överläkare; båda verksamma vid kvinnokliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala, och institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet

Ungdomars syn på kondomanvändning

SAMMANFATTAT

Sju av tio ungdomar hade haft samlag med ny partner utan kondom, enligt en enkätundersökning i Uppsala. 48 procent var oroliga för STD-sjukdom efteråt, 31 procent var oroliga för graviditet.

Ungdomar gör en riskkalkyl för att bli smittad med någon STD-sjukdom, utifrån utseendet och ryktet om en ny partner.

Flickor och pojkar är överens om att kondom är bådas ansvar, men det är oftare flickorna som tar initiativet till användning. Det ansågs mer pinsamt att köpa kondomer än att använda dem. Bättre undervisning i skolorna och billigare kondomer önskas.

Ungdomar har goda kunskaper om kondomer som skydd mot STD och graviditet, men attitydförändringar behövs. Skola och ungdomsmottagningar har en viktig del i detta.

Antalet aborter och tonårsaborter ökar och sexuellt överförbara sjukdomar (STD) sprids med en allt snabbare hastighet. Folkhälsoinstitutets bok »Ungdomar och sexualitet – en kunskapsöversikt år 2000« sammanfattar olika studier om hur ungdomar tillägnar sig kunskap om sexualitet. Det sker framför allt via kompisar, skolan och media, t ex Internet. Informationen de tar del av är av skiftande kvalitet. De flesta ungdomar beskriver sina sexuella erfarenheter som positiva och att de förvärvar dem i den takt de känner sig mogna för [1]. Flickor som debuterar sexuellt före 14 års ålder signalerar dock ett riskbeteende. De har större erfarenhet av sex första kvällen, STD och aborter än de som debuterar senare [2]. Majoriteten av ungdomarna tar emellertid ett stort ansvar och har använt preventivmedel vid det första och det senaste samlaget. Samband mellan användning av alkohol, droger och sexuellt riskbeteende beskrivs i flera studier [3, 4]. Övervägande delen av ungdomarna är nyktra vid det första och det senaste samlaget; andelen nyktra har ökat, visar jämförande studier från 1970-talet [5].

Studier av beteende hos ungdomar med olika kulturella eller etniska bakgrunder saknas. I Sverige görs fler aborter per 1 000 kvinnor än i de övriga nordiska länderna. Antalet tonårsaborter har ökat. År 1995 gjorde 17/1 000 tonåringar abort och 2002 gjorde 25,1/1 000 tonåringar abort. År 1995 gjorde 15,3/1 000 tonåringar i Uppsala abort, jämfört med 19,8/1 000 år 2002 [6, 7].

På ett likartat sätt har också incidensen STD-sjukdomar förändrats [8]. Antalet positiva klamydiaodlingar har ökat kraftigt sedan 1997. De senaste fem åren har antalet diagnostiserade klamydiainfektioner mer än fördubblats i Uppsala, från 406 till 961 år 2002 [9]. Ökningstakten av klamydia är högre bland tonåringar än bland vuxna [8]. Incidensen av syfilis är betydligt lägre men följer samma ökande trend, liksom gonorré [8]. Kampanjer som »Kondom är bäst…«, »Det går även med kondom« avser att öka kondomanvändningen, för att förhindra denna utveckling. Går dessa budskap fram?

En studie har utförts i syfte att utifrån ungdomarnas perspektiv studera deras attityder till kondomanvändning. Förhoppningen var också att ungdomarna medan de besvarade enkäten samtidigt skulle reflektera över sina egna värderingar och sätt att skydda sig vid sexuellt umgänge.

Material och metod

Under en månad 2001 genomfördes en anonym enkätstudie vid ungdomsmottagningen i Uppsala. Ungdomshälsan är organisatoriskt en del av kvinnokliniken men ligger centralt belägen, lättillgängligt för ungdomarna. Studien godkändes av medicinska fakultetens forskningsetikkommitté vid Uppsala universitet. Ungdomshälsan i Uppsala tog när studien genomfördes emot kvinnor upp till 20 år och män upp till 25 år. Under året 2001 registrerades totalt 6 926 besök. Tvåhundra enkäter placerades i väntrummet. Deltagandet var frivilligt. På mottagningen fanns utrymme att i enskildhet läsa och besvara frågor, utan insyn av andra. En låst låda fanns i vilken enkäten skulle läggas efteråt. Enkäten bestod av ett enkelt rutmönster med plats att fylla i för- respektive nackdelar vid sex med eller utan kondom samt uppgift om ålder och kön. Det fanns inga förhandsval, utan ungdomarna fyllde i helt med egna uttryck, utan begränsning, hur många alternativ de ville ta upp. Svaren skrevs ner ordagrant av en av författarna (ED), lästes igenom och uttryck med likartad betydelse fördes samman i teman. Förutom den kvalitativa metoden att analysera attityder till kondomanvändning användes även ett kvantitativt inslag med beräkningar av antalet likartade svar uppdelat i flickors och pojkars svar. Det fanns i enkäten en fråga om de haft sex utan kondom med ny partner och eventuella tankar

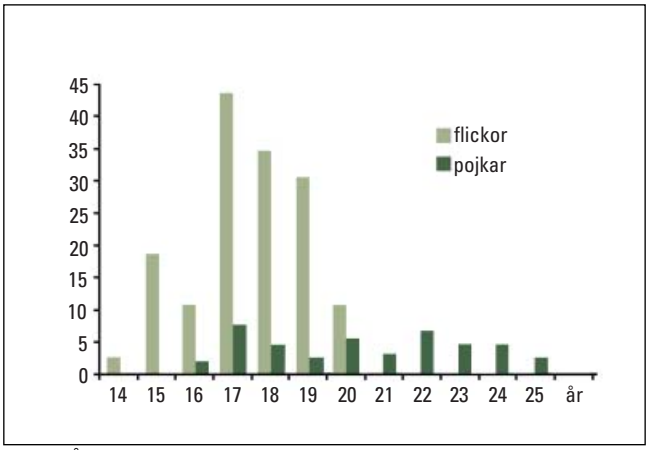
Tabell I. Ungdomarnas syn på för- respektive nackdelar vid sex med eller utan kondom. n=184 (152 flickor: 32 pojkar).

Sex med kondom. **Fördelar**	%	totalt	flickor: pojkar
Skydd mot infektioner	74	137	115: 22
Skydd mot graviditet	49	91	76: 15
Säkert	17	32	20: 12
Mindre oro	5	9	6: 3
Ansvarstagande	5	9	6: 3
Bättre	1	2	2: 0
Mindre kladd	9	16	13: 3
Bra glidmedel	3	5	5: 0
Roligare förspel	3	6	6: 0
Längre samlag	3	6	2: 4
Bättre	1	2	2: 0

Sex med kondom. **Nackdelar**	%	totalt	flickor: pojkar
Inte lika skönt	31	57	45: 12
Känns mindre	15	27	15: 12
Jobbigt, krångligt, fumligt	23	43	35: 8
Avtändande, stämningsförstörare	15	28	25: 3
Avbrott	12	22	16: 6
Pinsamt	10	19	16: 3
Finns inte alltid till hands	9	16	13: 3
Kan gå sönder, glida av	17	32	30: 2
Oro för att den ska gå sönder	4	7	7: 0
Obehagligt, obekvämt	12	23	18: 5
Luktar illa	7	13	13: 0
Dyrt	7	12	9: 3
Jobbigt efteråt med kondomen	1	2	0: 2

Sex utan kondom. **Fördelar**	%	totalt	flickor: pojkar
Skönare	52	96	78: 18
Mer närhet, naturligt	17	32	29: 3
Slipper avbrott	16	30	27: 3
Känns mer	9	17	10: 7
Lättare, smidigare, mindre pinsamt	15	28	19: 9
Mer spontant, roligare	12	23	21: 2
Inga besvär efteråt, som skavning	3	5	5: 0
Slipper slänga kondomen efteråt	1	1	0: 1

Sex utan kondom. **Nackdelar**	%	totalt	flickor: pojkar
Risk för sjukdomar	68	126	104: 22
Risk för graviditet	45	84	75: 9
Osäkert	11	21	15: 6
Oro direkt eller efteråt	9	17	15: 2
Kladdigt	8	14	12: 2
Skavning	2	3	2: 1

Figur 1. Åldersfördelning hos dem som svarade på enkäten.

Tabell II. Tankar efter sex utan kondom med ny partner. n=128 (102 flickor: 26 pojkar).

	%	totalt	flickor: pojkar
Oro för könssjukdomar	48	62	47: 15
Oro för graviditet	31	40	36: 4
Ånger, skuld	38	49	35: 14
Ingen oro	19	24	21: 3
Skönt	4	5	3: 2
Vet inte	2	2	2: 0

därefter. Även denna fråga var öppen och inga förhandsalternativ fanns. Svaren sammanfördes i teman och redovisades i begrepp.

Efter analysen önskade vi fördjupade kunskaper om vilka tankar som låg bakom de presenterade begreppen. Författarna inbjöd ungdomar på Ungdomshälsan vid fem tillfällen, genom anslag i väntrummet och muntligen, till s k fokusgruppsdiskussioner. Två grupper samlades. Den ena med flickor 18–19 år och den andra med pojkar 15–18 år samt vid båda tillfällena de båda författarna, som ledde diskussionerna. Vi valde att ha en diskussion med enbart flickor i grupp och en annan grupp med pojkar, för att de skulle kunna samtala friare. Efter ungdomarnas tillåtelse om dokumentation spelades samtalen in på band. Deltagarna samtalade kring kondomanvändning, för att belysa olika aspekter av detta ämne. Banden transkriberades samma och nästföljande dag av en av författarna (ED). Därefter analyserades materialet genom att all text lästes igenom flera gånger och meningsbärande enheter identifierades, enligt Malteruds »Kvalitativa metoder i medicinsk forskning« [10].

II Resultat

Under studieperioden 9/5–8/6 2001 besökte 631 patienter mottagningen och 187 (30 procent) besvarade enkäten. Tretton av de 200 enkätblanketterna kunde inte återfinnas. 152 flickor (83 procent) och 32 pojkar (17 procent) har fyllt i hela enkäten med något eller några förslag i varje ruta. Ytterligare tre hade besvarat enkäten men inte uppgett kön och finns därför inte i redovisade. Åldersfördelning på de svarande redovisas i Figur 1. Ordagranna citat från ungdomarna redovisas nedan inom citatonstecken.

Skydd, säkert och praktiskt

Tre fjärdedelar av ungdomarna angav att fördelar med kondom är att den skyddar mot infektioner, »inga sjukdomar«, och hälften att »man blir inte med barn« eller »tjejen blir inte gravid«. Många ungdomar angav säkerhet och trygghet ur oli-

ka synvinklar, »säkert mot allt«, sex med kondom gav »mindre oro efteråt«, »känns bra att man tar sitt ansvar«, »mer respektingivande om man insisterar«. Andra berörde praktiska synpunkter som mindre kladd, roligare förspel och »bra glidmedel«, »mindre torrt«.

Störande

Som nackdel angav en tredjedel att det inte är lika skönt. »Jobbigt«, »krångligt« angavs i en fjärdedel av svaren och pinsamt i 10 procent, »pinit när man ska prata om det«, »det känns så planerat då«. Kondomen ansågs vara »avtändande«, »stämningsförstörare« och medföra besvärliga avbrott under samlaget. Några av de unga männen gav uttryck för oro att »slakna, inte behålla ståndet, när kondomen rullas på«. Man angav också att kondom inte alltid finns till hands när den behövs. Vidare har man beskrivit att kondomen lätt kan gå sönder eller att man känner en oro för att den ska gå sönder. Andra tog upp att det är obekvämt eller obehagligt eller att kondomer luktar illa och är dyra.

Intimitet

Drygt hälften av ungdomarna svarade att det är skönare med sex utan kondom samt att det »känns mer« eller »känns bättre«. Vidare beskrev man en annan närhet utan kondom, »man känner sig närmre«, »mer att älska än att ha sex«. Fördelar kunde vara att det är skönt att slippa avbrott när kondomen ska på eller att det är lättare utan kondom, »bara att köra«, eller att det inte uppstår någon pinsam situation när kondomen ska tas fram. Några flickor svarade att »det är skönare för killen utan kondom«.

Oro efteråt utan kondom

Mer än tvåtredjedelar av dem som besvarat enkäten skrev att man »inte är skyddad mot sjukdomar eller smitta« vid sex utan kondom. Exempel på »smitta« är framför allt klamydia. Endast enstaka har nämnt HIV i enkäten. 45 procent påtalade risk för graviditet. Man svarade också »osäkert« utan att utveckla det mer eller att det »ger ångest efteråt«, »det är svårt att slappna av« och några att det är »kladdigt«.

Sex utan kondom med ny partner

Alla utom fyra besvarade frågan om de haft sex utan kondom med ny partner. 132 ungdomar (72 procent), varav 106/151 (70 procent) av flickorna och 26/32 (81 pocent) av pojkarna, hade haft det. Samtliga pojkar och alla utom fyra flickor beskrev i ord hur det kändes efter sex utan kondom med ny partner. Nära hälften av ungdomarna, både flickor och pojkar, redogjorde för oro för att ha blivit smittad med någon könssjukdom, »att han kanske hade någon sjukdom«, »tänkte självklart på sjukdomar«. Många uttryckte oro för graviditet, »om jag var med barn«,« man funderade på om hon skulle bli med barn«, eller att de ångrade sig, »var det värt det?«, »ångest«, »mådde mycket dåligt«. Nästan vart femte svar angav att man inte kände någon oro eller något negativt, »jag åt p-piller, därför var jag inte orolig«, «inget faktiskt«, »han sa att han var frisk«, »tjejen var testad och killen oskuld, så det var ju ganska okej«. Några få uttryckte sina tankar med att det hade varit »härligt« eller »skönt«.

Under fokusgruppsamtalen återkom följande teman:

Skydd

Ungdomarna konstaterade att alla har kunskap om att kondom fungerar som skydd mot graviditeter och könssjukdomar. »Det är en självklarhet, som alla är medvetna om.« Flickorna var tydliga med att kondomen ses som ett skydd framför allt vid tillfälliga kontakter och mer som skydd mot sjukdomar än mot graviditet. Många flickor skyddar sig mot graviditet med p-piller. Pojkarna talade betydligt mer än flickgruppen om skyddet mot oönskade graviditeter. »Mitt liv skulle bli förstört, om hon inte vill göra abort, eller ta dagen-efter-piller.«

Ansvarsfrågan

En orsak till att kondom inte används mer, som inte kom fram i den skriftliga enkäten, var att det kan vara oklart vem som har ansvar för att ta upp frågan. Egentligen är det bådas ansvar, menade både flickor och pojkar, men det är oftare flickan som säger till om kondom. Däremot kan det vara så att flickor med dålig självkänsla eller som är yngre, mer oerfarna, inte vågar säga till, menade flickorna, och »tjejerna anpassar sig mer efter killarna än tvärt om«. Andra uttryckte liknande tankar: »Skulle vara skönt om killen sa till, att han ville använda kondom.« »Det är lugnt att hon tänker på det, man behöver oftast inte tänka på det.« »Men ofta har man en kondom liggande i plånboken.«

Pinsamt

Här framkom inte bara pinsamhet i samband med avbrott för att sätta på kondomen, vilket varken flickor eller pojkar tyckte var något stort problem. Hade man väl kommit så långt och det fanns en kondom tillgänglig, så var det inte jobbigt. Däremot uppehöll sig båda grupperna länge kring temat pinsamhet att köpa kondomer. Det är mycket mera pinsamt att handla i vanlig livsmedelsaffär, tyckte alla. Pojkarna tyckte att det är okej att köpa kondomer på bensinmack eller någon kiosk dit man aldrig går annars, och flickorna tyckte att det är acceptabelt att göra inköp på apoteket. »På apotek är det ju proffs som säljer.« »Där är det som att köpa p-piller och det är inte pinsamt.« Både pojkar och flickor uttryckte att »man känner sig iakttagen och dömd« om man skulle bli sedd i livsmedelsaffären. »Vem som helst kan ju komma in och expediten, som kan vara en ungdom själv, som jobbar extra, tänker på vad man ska hem och göra.« »Jaha, nu ska han/hon ha sex ikväll.« Man kunde också känna rädsla för att få dåligt rykte om man köper kondom utan att ha fast pojk- eller flickvän. Det ansågs inte så pinsamt att prata med partnern om kondom som att diskutera eventuella sjukdomar, men mest känsligt ansågs det vara att be någon annan testa sig.

Riskkalkylerande

I båda grupperna var man överens om att kondom var mycket viktigare om man har sex utomlands, även om det enligt flickorna var svenska killar man träffade. Hemma, i Uppsala, dömer man däremot efter utseendet och vad man hört om personen, om han kan tänkas ha någon könssjukdom eller om hon är känd för att »flyga omkring bland en massa killar«. »Man ser ju på en person om hon är OK.« »Han ser ju så rejäl ut, han har nog ingen sjukdom.« Vidare sa flickorna att ibland, om man vet att det inte finns någon kondom till hands, chansar man och går och testar sig på Ungdomshälsan efteråt. Med testning menades då framför allt klamydiaodling. HIV var inget som aktivt togs upp i någon av grupperna. Trots risktagandet uttryckte flickorna en stor rädsla för »smitta« och sjukdom, »alla vill ju ha barn längre fram«. Ingen av pojkarna hade tänkt tanken att de skulle kunna föra smitta vidare, så att deras framtida flickvänner kanske inte kan få barn när de önskar. »De flesta sjukdomar är inte så jättefarliga för killar.« »Det känns inte som jag kommer att få dom.« Vidare beskrev båda grupperna att vid samlag i samband med alkohol är det mycket vanligt att man bara struntar i kondomen och hoppas att inget ska hända. »Det händer inte mig.«

Skönare utan?

I enkäten hade många uppgivit att det var skönare utan kondom, respektive inte lika skönt med kondom. I samtalsgrup- ➨

ANNONS

ANNONS

ANNONS

ANNONS

pen med flickor avfärdades detta som »en fix idé, tror ingen känner skillnad egentligen«. Flickorna i gruppen hade inga kunskaper om hur pojkar ser på frågan. Pojkarna var samtliga överens om att det är skönare och känns mer utan kondom. Samtidigt instämde de i att säkerhetsaspekten var mycket viktig. »Skönare utan, men man vill hellre vara säker, att man inte gör tjejen med barn.« »Det är inte lika skönt när man gör det, men känslorna efteråt är mycket skönare när man använt kondom, och dom känslorna efteråt håller mycket längre än om man kör utan.«

Vara rädd om sig

När samtalet kom in på hur man kan få ungdomar att vara rädda om sig för att bevara sin reproduktiva hälsa, framfördes att man önskar fler och tätare diskussioner i skolan. Inte bara ren information utan mer samtal om sex och skydd, gärna med professionella utifrån, såsom barnmorskor och läkare. De blir inte generade utan »de är vana att prata om såna grejer«. Men man betonade också att lärarna har en viktig roll, och man vill inte byta ut lärarna helt i samtal kring sex och samlevnad. Ju mer man pratar om det, desto mindre pinsamt blir det. Man skulle kunna sätta upp lite rolig reklam, i affärerna nära kassan, som man kan skratta åt och därmed avdramatisera kondomanvändningen, samt sänka priset. »Man vet inte vilken storlek som passar och det är dyrt att köpa flera sorter för att prova.« Flickorna lade också till att »äldre flickor bör upplysa dom yngre, att stå på sig och kräva kondom vid samlag«. Pojkarna hade efter avslutad diskussion många rena kunskapsfrågor om olika STD-sjukdomar.

II DISKUSSION

I den redovisade studien fick vi svar på 93,5 procent av enkäterna. Detta motsvarade dock endast 30 procent av ungdomarna som besökte Ungdomshälsan under samma period. Därmed finns inte underlag för att uttala sig generellt om hela populationen som besöker Ungdomshälsan, än mindre om alla tonåringar. Vi vill ändå redovisa resultaten samt hur vi med en mycket enkel enkät bestående av fyra rutor fick fram specifika tematiska svar. Dessa kompletterades med gruppsamtal fokuserade på ämnet kondomanvändning genom vilka vi fick en fylligare bild av målgruppens tankar. På så sätt kan kvantitativa resultat belysas ytterligare med tillägg av kvalitativ forskningsmetodik [10]. Det är emellertid viktigt att man hela tiden är medveten om att svaren, som kodas i teman, tolkas av forskningsledarna med deras erfarenheter och värderingar.

Studien bekräftar att dagens svenska ungdomar är upplysta om hur man ska skydda sig mot graviditet och könssjukdomar, något de också känner oro inför. Preventivmedel och akut p-piller finns lättillgängligt, trots detta ser vi en oroande ökning av antalet tonårsaborter och STD. Dagens unga har inte upplevt folkhälsokampanjerna mot HIV, och i vår studie nämndes risk att bli smittad av HIV sällan av ungdomarna. Flera studier har ifrågasatt den undervisning och utbildning som ges till ungdomar, som bevisligen ger dem teoretiska kunskaper men inte tycks påverka deras attityder och sexualvanor [11, 12]. En studie bland amerikanska ungdomar visar att deras attityder till användning av kondom påverkades både av vilket stadium i skolan eller utbildningen de befann sig i och även av deras egen självkänsla. De med låg självkänsla var i större utsträckning tillsammans med partners som inte använde kondom [13]. En annan studie visar att användningen av kondom är korrelerad till färdigheten att kommunicera och själv känna motivering för användning [14]. En Göteborgsstudie, som påvisar en incidensökning av klamydiainfektioner med 81 procent under sex år (1995–2001), rekommenderar ökad tillgänglighet för provtagning, kvalitetssäkring av smittspårningen och ökning av kondomanvändning [15]. I den studien hade man ökat antalet provtagningar väsentligt under samma period. Möjligen kan även förbättrade diagnostiska metoder ha bidragit till den registrerade ökningen av STD-sjukdomar. Tydén och medarbetare efterfrågar ytterligare information till unga kvinnor, då vi ser att aborttalet inte sjunker trots tillgången till akut p-piller [16]. Det är viktigt att alla känner till den metoden och har kunskaper om användningen.

Men man bör också fråga hur ungdomar vill ha information och hur attityder kan påverkas. Ungdomarna talade i gruppdiskussionerna om att avdramatisera begreppet kondom. Man kanske ska »träna« i sin skolklass, att öva på orden, säga »kondom« högt, låtsas köpa dem, göra reklamen roligare och skoja lite kring detta skydd, som alla känner till nyttan av men många ändå inte använder.

Över 70 procent svarade i vår enkät att de haft samlag utan kondom med ny partner. Mer än hälften kände oro, ånger och skuld efteråt, medan 20 procent inte hade några speciella funderingar efteråt eller bara tyckte att det var skönt. Vi har dock inte frågat hur många av flickorna som använde p-piller och därmed var skyddade mot graviditet.

I den redovisade studien har vi vänt oss till en ungdomsmottagning, medan de flesta aborter och STD-insjuknanden sker i åldersgruppen 20–24 år. Den åldersgruppen kan ha svårt att hitta rätt sjukvårdsinstans vid problem. En av ungdomsmottagningarnas uppgifter är att förbereda tonåringarna på vart de ska vända sig senare. Utifrån vår studie vet vi heller inget om ungdomar från andra kulturer och deras synsätt på kondomanvändning som skydd. Sexualiteten är på många sätt irrationell och risker ligger i dess natur, men kan konsekvenserna av risktagandet mildras? Ungdomarna behöver koppla de faktiska kunskaperna de redan har till ansvarstagande för den egna hälsan. Vårt mål måste vara att hjälpa dem att bevara sin reproduktiva hälsa, utan att fördöma eller skuldbelägga sexualiteten. Får ungdomarna höra för mycket om sexualitetens risker och faror och för lite om glädjen? Är dagens flickor förlorare? Många är rädda för p-piller efter mediadebatter, spiral är inget förstahandsalternativ som preventivmedel, de har svårigheter att kräva kondom vid samlag och använder ibland, men inte alltid, akut p-piller. Är det någon specifik grupp som är mer utsatt än andra och som vi bör rikta vår uppmärksamhet mot? Den medicinska forskningen bör ta hjälp av sociologiska och beteendevetenskapliga forskningsmetoder och kunnande i tvärprofessionella forskargrupper om vi ska kunna förändra attityder och därmed påverka antalet aborter och STD, som för närvarande stiger inom ungdomsgrupperna.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

Referenser

1. Forsberg M. Ungdomar och sexualitet – en kunskapsöversikt år 2000. Folkhälsoinstitutets rapport 2000:15. Stockholm: Graphium Norstedts Tryckeri; 2000.
2. Persson E, Jarlbro G. Tidig sexualdebut indikator på sexuellt riskbeteende. Läkartidningen 1992;89(15):1276-7.
3. Santelli JS, Robin L, Brener ND, Lowry R. Timing of alcohol and other drug use and sexual risk behaviours among unmarried adolescents and young adults. Fam Plann Perspect 2001;33 (5):200-5.
4. Cooper ML, Orcutt HK. Alcohol use, condom use and partner type among heterosexual adolescents and young adults. J Stud Alcohol 2000;6(3):413-9.
5. Häggström-Nordin E, Hanson U, Tydén T. Sex behavior among high-school students in Sweden: improvement in contraceptiove use over time. J Adolesc Health 2002;30:288-95.
6. Socialstyrelsen epidemiologiskt centrum. Aborter 2002. Statistik – Hälsa och sjukdomar 2002:8.

7. Socialstyrelsens statistik. Aborter i Sverige 2002 jan-dec. Preliminär sammanställning. Statistik – Hälsa och sjukdomar 2003:2 (Internetpublicering).
8. Norrby R. Smittskyddsinstitutet. Statistik över anmälningspliktiga sjukdomar [Arkiv övervakningsstatistik] http://www.smittskyddsinstitutet.se.
9. Kvartalsrapport från Smittskyddsläkarenheten Uppsala, 4:e kvartalet 2002.
10. Malterud K. Kvalitativa metoder i medicinsk forskning. Lund: Studentlitteratur; 1998.
11. Graham A, Moore L, Sharp D, Diamond I. Improving teenagers' knowledge of emergency contraception: cluster randomised controlled trial of teacher led intervention. BMJ 2002;323:1179-83.
12. DiCenso A, Guyatt G, Willian A, Griffith L. Interventions to reduce unintended pregnancies among adolescents; systemic review of randomised controlled trials. BMJ 2002;324:1426-30.
13. Tigges BB. Affiliative preferences, self-change, and adolescent condom use. J Nurs Scholarsh 2001;33 (3):231-7.
14. Catania JA, Dolcini MM, Coates TJ, Kegeles SM, Greenblatt RM, Pucett S, et al. Predictors of condom use and multiple partnered sex among sexually-active adolescent women: implications for AIDS-related health interventions. J Sex Res 1989;26:514-24.
15. Stenqvist K, Höglund D, Löwhagen G-B, Andersson-Ellström A, Milsom I. Klamydiainfektionerna ökar – hur vänder vi trenden? Läkartidningen 2002;99:4860-6.
16. Tydén T, Aneblom G, von Essen L, Häggström-Nordin E, Larsson M, Odlind V. Trots lättillgänglighet sjunker inte antalet aborter. Läkartidningen 2002;99:4730-5.

= artikeln är referentgranskad

SUMMARY

Adolescents' views on the use of condoms

Elisabeth Darj, Karin Bondestam
Läkartidningen 2003;100:3510-16

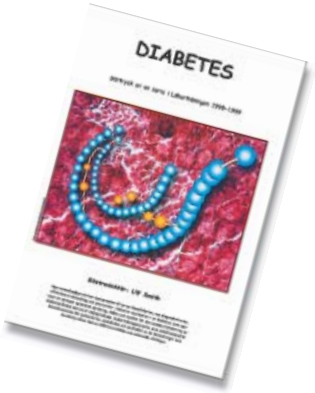
Seven out of ten of the adolescents included in the study had experienced unsafe sex with a new partner. Afterwards, 48 % worried about STD and 31 % worried about pregnancy.
Teenagers calculate the risk of contracting STD from the looks and the reputation of a new partner. Young women and men agree, that both share responsibility for the use of condoms, but more often the young women initiate the use of condoms.
Many participants found it more embarrassing to buy condoms than to use them.
The participants hoped for improved education in schools and less expensive condoms.
The adolescents possessed good knowledge concerning how to protect themselves, but changes in attitudes are needed. School and youth clinics play important roles in this process.

Correspondence: Elisabeth Darj, Dept of Women's and Children's Health, Akademiska sjukhuset, SE-751 85 Uppsala, Sweden (elisabeth.darj@kbh.uu.se)

Särtryck
Läkartidningen

Nya vetenskapliga rön har lagt grunden till en ny klassifikation, nya diagnoskriterier, effektivare behandling och prevention – inklusive vaccination – av diabetes, som uppvisar en närmast epidemisk spridning. Målen och medlen för den snabba förbättringen av diabetesvården som nu är möjlig belyses i Läkartidningens serie, som också analyserar konsekvenserna för patienterna, sjukvården och samhället av de förändringar som Socialstyrelsen hösten 1999 fastställde som nationella riktlinjer.

Priset är 70 kronor

Diabetes

Beställer härmed.....ex av "Diabetes"

.....
namn

.....
adress

.....
postnummer

.....
postadress

Insändes till Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Faxnummer: 08-20 74 35

www.lakartidningen.se
under särtryck, böcker